

Respect pentru oameni și cărți

colecționari și cititori, însoțită de 100 de titluri
în limba română și engleză, în cadrul unei
experiene de cumpărare și achiziție online.

IMOGEN ROBERTSON

IARNĂ LA PARIS

ÎN VEDEREA
IARNA LA PARIS
de Imogen Robertson
Traducere de
Cristina Popescu

editura rao

ISBN 978-606-587-102-9
EAN 9786065871029
Pentru cărți și cărți de poveste
pentru copii și adolescenți

Cartea sănătății și sănătății
călătoriilor
pentru copii și adolescenți

Cartea sănătății și sănătății
călătoriilor
pentru copii și adolescenți

editura rao

Înțelesul

PROLOG

La Academia Lafond, pictură în ulei pe planșetă,
29,3 x 23,6 cm

Acest studiu fermecător, pictat cu nonșalanță, prezintă cu vivacitate o oră de curs în timpul desfășurării ei. Modelul este abia vizibil în stânga, dar studentele – plăcute, atente sau neliniștite – sunt subiectele principale ale picturii. Una dintre ele pare a-și sufla în mâini pentru a-și le încălzi. Lafond a început să ofere instruire artiștilor tineri, bărbați și femei, în 1875 și și-a deschis primul atelier în întregime feminin în 1890, cu șapte ani înainte ca femeile să fie admise la Academia de Arte Frumoase. Și-a condus diferitele ateliere din Paris cu mare succes până la moartea sa, în 1919. Studenții lui au primit o instruire temeinică în tehnica picturilor în ulei și au fost încurajați să experimenteze și să-și folosească imaginația în folosirea culorilor și în compozиție. Paleta tonurilor acestei picturi este restrânsă, culorile sunt reci, modelul aproape invizibil, iar studentele sunt plasate parcă la întâmplare în cadru. În acest fel, artista oferă impresia unui moment surprins neregizat dintr-o dimineață friguroasă. Observați înfațișarea

de clasă mijlocie a femeilor din portret. Taxele lui Lafond pentru femei erau mari, dar reputația lui era ireproșabilă.

Fragment din notele de catalog ale expoziției „Iarnă la Paris: comori anonte din colecția Civray“, Galeria de Pictură Southwark, Londra, 2010

Partea I

Sâmbătă, 20 noiembrie 1909, Paris

Capitolul 1

Vestea sinuciderii lui Rose Champion ajunse la colelegele studiente de la Academia Lafond într-o dimineată luminoasă de iarnă cu puțin înainte de ora zece. Căldura din soba neagră și zornăitoare nu ajunsese încă până în colțurile mai îndepărtate ale atelierului, aşa că femeile de la marginea grupului trebuiau să-și sufle în degete pentru a și le încălzi suficient încât să poată lucra cu ele. Maud Heighton era întotdeauna printre primele care ajungeau în fiecare zi și își montau șevaletul, ceea ce însemna că putea să-și aleagă locul în fiecare luni, atunci când era selectat modelul săptămânii, însă englezoaicei îi plăcea să stea în colțul cel mai îndepărtat din partea estică a camerei. Provocarea acelui unghi îngust, pe care îl avea asupra tronului modelului – orice bărbat, femeie sau copil care, din întâmplare, ocupa acel loc –, părea să-i fie pe plac, aşa că ea se aşeza tot acolo săptămână de săptămână, chiar și atunci când erau disponibile locuri mai calde sau cu un unghi de vizualizare mai bun.

Era acolo și în dimineata aceea, tăcută și sărguincioasă ca întotdeauna, când vestea morții lui Rose se rostogoli pe scări, aşa că fu una dintre primele persoane care o auziră. Era

regretabil – și chiar şocant – că vesteau ajungea la studente într-un mod atât de crud și de brusc, dar chiar și în cele mai bine administrate instituții se puteau întâmpla asemenea lucruri.

Femeile care pictau în *Passage des Panoramas* auziră despre tragedie atât de rapid și de brutal dintr-o pură întâmplare. Unul dintre studenții lui Lafond, un Tânăr englez romantic pe nume John Edwards, stătea în camera de lângă cea a lui Rose Champion, într-o locuință sărăcăcioasă înghesuită undeva pe bulevardul Clichy. Era o clădire urâtă, fără gaz și electricitate și cu un singur robinet, pe care trebuiau să-l împartă toți locatarii. Știa că vecina lui era studentă la unul dintre atelierele feminine, dar nu era îndeajuns de drăguță încât să-i atragă atenția, nu atâtă vreme cât străzile Parisului erau pline de fetișcane franțuzoaice care își făcuseră o afacere din fermecarea ochilor bărbăților; mai mult decât atât, el presupunea că ea, ca femeie, avea puține lucruri interesante de spus despre artă. Dar, când se mutase acolo, observase că Rose se păstra curată și la fel își păstra și garderoba ei învechită, iar el admirase acest comportament, apoi nu se mai gândise la ea. În lunile în care fuseseră vecini, avuseseră o scurtă conversație pe scări despre metoda de predare de la Academia Lafond. Se sfârșise atunci când el îi ceruse să-i vadă lucrările, iar Rose îi spuse că nu le-ar înțelege. El dorise doar să fie politicos și fusesese jignit de refuzul ei. Nu-și mai vorbiseră niciodată de atunci.

Pereții care le despărțeau camerele erau subțiri și, întâmplător, era treaz în acea dimineață, așteptând ca lumina cenușie și mată a zorilor pariziene să străpungă cerul. Erau ora și anotimpul în care orașul părea nesigur. În beznă, cluburile și cabaretele străluceau precum bijuteriile. Atunci, orașul era ca o femeie îmbrăcată în rochie de seară, sigură de frumusețea ei și infinit fascinantă. Aerul mirosea a castane prăjite, iar muzica răzbătea din fiecare cafenea, modestă sau luxoasă, în plină

stradă. În lumina deplină a zilei, Parisul era șic și încrezător. Vitrinele lucioase erau pline de culori și de tentații și, la fiecare colț, exista câte o scenă demnă de a fi pictată. Era modern, fără a fi vulgar, de bun gust, fără a fi rigid sau anost. O paradă de originalitate și de eleganță. Numai la ora aceea, exact înaintea zorilor unei dimineți de iarnă, orașul părea un pic obosit, un pic învechit. Obloanele erau trase, iar cafenelele erau toate ori închise, ori se închideau. Străzile erau aproape goale, cu doar câte un om ici și colo, roșu la față și îmbătrânit de tutun și de băutură, strigând după un taxi în Place Pigalle sau cu bătrâne care curățau sănțurile folosind mături cu peri tari.

Stând la fereastra cu o pătură înfășurată în jurul umerilor și cu pipa strânsă între dinți, John Edwards se gândeau la Matisse, la tușele lui grele de culoare ce păreau câteodată urâte, dar de o urâtenie mai sinceră decât frumusețea. Își imagina cum avea să le prezinte acest argument poetilor și pictorilor care se adunau la Le Lapin Agile din Montmartre; și-i imagina dând din cap serioși, apoi spunându-le prietenilor că găsiseră un englez talentat și înțelept. Ei l-ar fi prezentat celor mai interesanți negustori de artă din oraș, celor mai experimentați colecționari și critici. El ar fi scris un manifest...

Se bucura de seara de deschidere a primului său spectacol solo senzațional când auzi sunetul unui scaun răsturnându-se și scărțăitul unei funii. Nu încăpea nicio îndoială de unde venea. Își aruncă pătura de pe umeri, fugi pe corridor și începu să bată în ușă, strigând-o pe nume, apoi să zgâltâie elanța. Ușa era încuiată. Până să înceapă să lovească ușa cu umărul, se adunaseră deja toți locatarii casei, care ieșiseră din camerele lor și priveau, zgâindu-se pe deasupra balustradei, cu pleoapele îngreunate de începutul noii zile. În cele din urmă încuietoarea se crăpă, iar el intră potincindu-se în cameră. Ea ugătase o frângie de una dintre grinziile centrale. Corpul ei și mai legănă un pic dintr-o parte în alta ca un pendul, apoi

se opri de tot. John trebui să strige de-a dreptul pentru că ospătarul care locuia în cealaltă cameră la același etaj să-l ajute să-șo dea jos. Dar era prea târziu. Cel mai probabil era moartă chiar dinainte să înceapă să-șo strige pe nume.

O întinseră pe pat, iar una dintre femei se duse să sună la poliție, de la Le Rat Mort din Place Pigalle. El așteptă lângă cadavrul până sosii poliția. Mizeria din cameră îl apăsa, de parcă Rose Champion ar fi lăsat o fantomă disperată în urma ei, ca să-i șoptească la ureche despre orgoliul zadarnic al ambiciozilor lui.

Până să ajungă poliția, John Edwards nu mai era nici Tânăr, nici romantic. După ce plecă jandarmii și furgoneta morgii luă cadavrul, își făcu bagajul și plecă din clădire pentru totdeauna. Trecu pe la Academia Lafond ca să-și informeze profesorul despre ce se întâmplase și despre decizia lui de a părăsi Parisul, însă maestrul lui nu era acolo, iar felul mai degrabă nepăsător în care îi vorbi doamna Lafond îi irita nervii deja întinși la maximum. În loc să lase un bilet, îi spuse pur și simplu ce se întâmplase, poate într-un limbaj mai grafic decât ar fi fost necesar și fără să țină cont că în cameră era o servitoare. Fața socată a acesteia din urmă îl bântui în timp ce-și pregătea întoarcerea la confortabila casă din Clapham a mamei lui, unde-și relua cariera de funcționar la compania de asigurări Howarth's din oraș. Nimic nu poate fi mai adevărat de atât.

Servitoarea din cameră era fata care se ocupa de doamnele de la atelierul din Passage des Panoramas. Părăsi birourile din Rue Vivienne înainte ca doamna Lafond să apuce să-i spună să păstreze vestea pentru sine și astfel scăpă, ciudată, tulburătoare și cu un aer de mizerie.

Chiar dacă femeile care studiau la Academia Lafond plăteau taxe de două ori mai mari decât bărbații, condițiile de

cazare din atelier nu erau mai mult decât adevărate. Singura lumină venea din tavanul de sticlă, iar camera era îngustă și înaltă, aşa că uneori părea că modelele lor pozau în fundul unei fântâni. Soba era imprevizibilă și nărăvașă. Cu toate astea, fiecare bănuț merita să fie dat pentru studiul artei. Manierele necioplite ale studenților făceau ca nicio femeie de clasă mijlocie să nu poată lucra într-o clasă mixtă – și ar fi fost o urătenie să împartă modele vîi cu studenții. La atelierele feminine, o femeie se putea pregăti pentru o carieră ca artist fără a-și sacrifica demnitatea sau reputația și, chiar dacă artiștii profesioniști care le vizitau nu petreceau prea mult timp ghidându-și studentele, măcar veneau, aşa că femeile modeste puteau face progrese modeste, iar familiile lor puteau să stea liniștite că, deși erau artiste, fiicele lor erau adăpostite într-un mod rezonabil. Sinuciderea unei studente ridică un periculos semn de întrebare în legătură cu această respectabilitate, iar veștile despre nefericita întâmplare ar fi putut fi probabil suprimate dacă ar fi fost prezentate în privat. Așa cum erau, se scurseră din biroul lui Lafond și-și croiră drum în sus pe scări, până în sala în care lucrau Maud Heighton și colegele ei.

Maud, cocoțată pe un scaun înalt, cu paleta agățată de degetul mare, își auzi supraveghetoarea tipând și-și întoarse capul. Domnișoara Claudette își făcea semnul crucii peste pieptul ei mic. Imediat după aceea, își închise și își strânse ochii migdați pentru o clipă, apoi o ajută pe servitoare să așeze ceainicul deasupra sobei. După ce fu bine așezat, își puse o mână pe umărul servitoarei.

Maud se încruntă, cu atenția captată de suspinul de la început. Avea o amintire ce se asocia cu acel sunet. Atunci îi reveni în minte. Era exact sunetul pe care cumnata ei, Ida, îl scosese în dimineața accidentului. Fratele ei, James, venise cu mașina exact până la Maud, care stătea în fața mulțimii fascinate, cu părul despletit și cu fața mânjită de funingine.

Ida se dăduse jos din mașină fără să mai aștepte ca James să-i deschidă portiera, se uitase la ruinele fumegânde ale locului în care și făcea afacerile vânzătorul la licitații și ale casei în care crescuseră Maud și James și scosese exact același sunet.

Maud se întoarse către domnișoara Claudette în clipa în care femeia mai în vîrstă își sprijini mâna de umărul servitoarei. Supraveghetoarea era, de obicei, o femeie cu mișcări iuți și agitate, dar acest gest era bland și intim. Maud ar fi vrut să pocnească din degete ca să opreasca timpul în loc, ca un obturator dintr-un aparat de fotografiat, și să capteze ceea ce vedea: capetele cu coafuri îngrijite ale celorlalte tinere întoarse de la șevaletele lor, modelul ignorat, toți acei ochi îndreptați spre cele două femei care stăteau aproape una de alta lângă sobă. Tabloul deja terminat se formă în mintea lui Maud – o piesă de conversație intitulată *Sosesc vesti*. Raza de lumină care ajungea de sus până la ele cădea pe spatele domnișoarei Claudette, în timp ce fața temătoare a servitoarei rămăsese în umbră. „E posibil să transpui șocul în pictură, acel moment în care realizezi că azi nu va fi precum toate celelalte zile?“ se întrebă Maud.

Domnișoara Claudette o conduse pe servitoare afară, pe hol, și închise ușa atelierului în urma lor. Atmosfera semisacru de concentrare încă plutea pe deasupra femeilor, făcându-le să păstreze tăcerea, dar niciuna dintre ele nu mai puse pensula pe pânză. Se opriră ca niște sirene sub apă, așteptând ca una dintre ele să fie prima care să iasă la suprafață, în aerul nesigur.

– Rose Champion a murit! spuse Francesca fără să se gândească prea mult.

Se făcuse și asta. O rafală de strigăte cuprinse sala. Pereții înalți amplificau ecoul loviturilor și al clinchetelor produse de paletele date la o parte și de pensulele puse jos, iar femeile se uită la prusaca dolofană care vorbise. Ochii ei erau umezi, iar

buza plină de jos și tremura. Gulerul înalt al bluzei o făcea să arate ca o sticlă de șampanie gata să dea pe dinafară.

– Servitoarea a zis că s-a sinucis. A fost găsită spânzurată în camera ei azi-dimineață. O, Doamne, ai milă de noi! Biata Rose! Se uită în jur. Când am văzut-o ultima dată?

– Cred că n-am mai văzut-o din vară, răspunse o fată blondă cu șolduri înguste, una dintre americanele al căror accent rămăsese fără nicio scuză yankeu. Nu s-a întors anul asta, nu-i aşa? Urmă un acord general. A mai văzut-o cineva de-atunci?

– Am văzut-o eu, spuse Maud în cele din urmă, amintindu-și chiar în timp ce vorbea. Simți privirile femeilor îndreptându-se spre ea, cea care vorbea atât de rar. Era în Grădinile Tuileries schițându-l pe domnul Pol și vrăbiile lui.

Celealte femei dădură din cap. Pol era unul dintre punctele de atracție ale Parisului, gata să fie admirat chiar în fața Luvrului, cu pălăria lui de paie, fluierând păsările și chemându-le pe nume.

– Cred că asta a fost acum o lună. Era mai slabă, dar... la fel ca întotdeauna.

Una dintre studente începuse să facă ceaiul, iar apă fierbinți o străpînă pic. Fata înjură în limba ei, apoi, cu un ofstat, puse jos ceainicul și scoase o monedă din buzunar ca să-și plătească taxa. Claudette folosea banii ca să cumpere prăjiturele și produsele de patiserie pe care femeile le mâncau în timpul pauzelor de dimineață. Când fondurile erau scăzute, se amendau una pe alta pentru vorbire lipsită de eleganță. În cercurile artistice pariziene, se spunea că fetele lui Lafond pictau ca academicienii și vorbeau ca ducesele.

– Biata Rose! spuse Francesca mai încet.

Femeile oftară și dădură din cap.